

A 2000-es év ötödik, egyben utolsó, élve született babája, Lukács Éva a Pengezug kiskápolnája melletti szolgálati lakásban jött a világra. A kápolnát a legenda szerint egy arra járó vándorszerzetes, Giuseppe Antonio építtette még a 19. században, aki évtizedek óta úton volt, és egész életében azt a helyet kereste, ahol Isten végre személyesen megszólítja. A fél világot bejárta, az összes ördögi dolgot kipróbálta, amit szerinte Isten valaha a világra teremtett. Úgy gondolta, soha nem fogadhatja be a szentséget, ha előtte nem néz szembe az összes démonnal, ami amúgy is megkísértené. Mindvégig azt a pillanatot kutatta, amikor a bűnök hajszolása közben Isten majd közbelép, és figyelmezteti, hogy itt a vége, ne tovább.

A szóbeszéd szerint Giuseppe akárhogy provokálta Istent, a Mindenható csak élete utolsó éveiben volt hajlandó megálljt parancsolni bűnös cselekedeteinek. Mire a szerzetes Pengezugba vetődött, már mindent megtett, amit egy vétkes lélek megtehetett: szívott ópiumot, ivott mákteát, elfogyasztott töménytelen mennyiségű alkoholt, szedett be ismeretlen tablettákat, szívott fel ismeretlen porokat, bántalmazott nőt, élt szexuális életet, nemzett számos utódot, lopott, csalt, pénzzel üzletelt, molesztált gyermeket és gyilkolt, de Isten mindvégig néma maradt.

A szájhagyomány útján terjedő történet szerint Pengezug már Giuseppe idejében is létezett – állítólag korabeli írásos dokumentumok is említik a települést ugyanilyen néven vagy kisebb névmódosulásokkal. A szerzetes felbukkanásakor pezsgő élet zajlott a faluban. A messziről jött, furcsa szerzetet egy idő után maguk közé fogadták a helyiek, szívesen hallgatták történeteit, kalandjait. Cecília asszony gyakran, meleg hangon emlegette Giuseppe Antonio-t, akitől családja több érdekes könyvet is kapott a korabeli orvoslás, a gyógyszerek és a szex témájában, melyek azóta is személyes könyvtárát gyarapítják.

Mikor Giuseppe Pengezugba érkezett, már jócskán benne járt a korban. Az élete során elfogyasztott alkohol és tudatmódosító szerek valamennyire ugyan konzerválták belső szerveit, azonban az állandó válaszkérés igencsak leharcolta öregedő szervezetét. A mendemonda úgy tartja, hogy a faluba érve már csak annyi ereje maradt, hogy lerogyjon az egyik kert tövébe. Szeme kopogott az éhségtől. Amennyire csak tudott, kinyújtózott jobbra-balra, és leszakította, amit elért. Rágcsálni kezdett egy paprikát, és pár répát is kihúzott a földből. Akkor hallotta meg a dörögő hangot maga mögött.

– Eztet be kéne fejezni!

Giuseppe állkapcsa egyszeriben megállt rágás közben. Úgy felpattant, mintha villám csapott volna belé. Összes cókmókját hátrahagyva a falu közepére rohant, a földre rogyott, és karját széttárva kiabálni kezdett az ég felé.

– Köszönöm, Istenem, a jelet! Befejezem! Itt az utam vége, köszönöm, hogy megmutattad! Köszönöm, hogy szóltál hozzám!

A szakrális élmény hatására a szerzetes állítólag saját két kezével kezdett bele a kápolna építésébe a falu egyik üresen álló részén, az alapot puszta körmeivel vágta a földbe. A történések után a falu egy ideig ismertté vált a környéken: pár évig zarándokhelyként tekintettek rá, sokan eljöttek a Giuseppe Antonio-kápolnába, amit a szerzetes szerényen maga után nevezett el. Csakis a rossznyelvek terjesztettek olyan pletykákat, hogy Giuseppe-hez Isten helyett valójában Makai Lajos bácsi szólt a verandájáról, aki rossz szemmel nézte, hogy egy ápolatlan vadidegen lelegeli a nehezen megtermelt zöldségeit.

A kápolna aztán a következő évtizedek során egyre jobban lepusztult. Az ottlakók igyekeztek karbantartani, de túl sok munkát vagy pénzt senki sem akart befektetni.

– Isten tegye rendbe az én házamat, akkor majd én is rendbe teszem az övét! – szokták mondani a helyi hívek. Az egykor aranyszínű betűkből kirakott név egy része lepergett, a „Giuseppe Antonio” feliratból az 1900-as évek végére már csak a „*ep e toni*” maradt. Valószínűleg ez indította el a másik pletykát, ami a környéken keringett, miszerint a kápolnát valójában nem vándorszerzetes, hanem egy Epe Toni nevezetű hírhedt kalóz építette azért, hogy az őt üldöző ellenség elől elbújjon.

Állítólag azért pont kápolnát épített, mert a kalózok féltek a szent helyektől. Végül azért nem menekült meg üldözői elől, mert mikor elkészült a kápolnával, még ő maga sem mert belépni a védelmet adó szent falak közé, úgyhogy a kapu előtt lelte halálát. A tiszteletére azért felvették a nevét a kapu fölé, és egyes leszármazottak szerint a falu neve is árulkodik az egykori kalóz vérfürdőről.

A falu hitélete az elmúlt száz évben nem volt túl pezsgőnek mondható. Bár a település még templommal sem rendelkezett, mindössze az epe toni kápolna díszelgett a Bruklin innenső szélén a szobakonyhás szolgálati lakással az oldalában, ennek ellenére az egyházmegye mégis számtalan papot próbált kihelyezni ide az elmúlt évszázad során. Olyan embert kerestek a feladatra, aki a település eltévedt bárányait újra összetereli, és a helyes út felé irányítja őket. Próbáltak békés papot kihelyezni, aki áldást és békességet hoz a faluba, küldtek keménykező papot, aki határozottságával téríti majd meg az eltévelyedetteket, de költözött már be olyan pap

is, akit akár a náci seregben is szívesen láttak volna, valahogy mégsem boldogultak egyik módszerrel sem.

Egy idő után már nem is volt kiből választani. Amint az egyházmegyében elhangzott Pengezug neve, a papok azonnal szétrebbentek, volt, aki még a veseműtétjét is előre hozta, csak ne kelljen kitelepülnie a vadak falujába. Az egyházi vezetők mindenhogy próbálták vonzóvá tenni a feladatot: érveltek a kihívás és az érte kiérdemelhető isteni jutalom nagyságával, ecsetelték paptársaiknak az egyszerű élet = elfecsérelt élet képletét, még némi juttatáscsomagot is belengettek, de száz év alatt mindössze pár bátor jelentkező akadt a feladatra.

Lajos atya a 20. század elején érkezett a plébániára. Csendes, boldog ember volt, aki szentül hitte, hogy Isten eltévedt bárányai is vágynak útmutatásra, ő pedig szívesen lesz az iránytű. Romantikus ábrándokkal gondolt Giuseppe Antonio-ra, aki maga is rátalált a megnyugvásra a faluban, amit az egész világon sehol máshol nem lelt, úgyhogy az atya fogta a kopott kis bőröndjét, és elvitette magát az egyik mindenessel. A faluba érkezve barátságosan mosolygott mindenkire, annak ellenére, hogy a legtöbben az ajtóból kikandikálva, szúrós szemmel kísérték végig érkezését.

Lajos atya mindössze pár éve élt a plébánia melletti lakásban, amikor végül belátta: a pengezugi emberek egyáltalán nem tévelyedtek le a szent útról, csak ők a maguk módján járnak rajta. Azt is beismerte, hogy mivel a falunak nincs pénze templomot építeni, a kápolnába pedig alig páran férnek be, teljesen logikus döntés volt, hogy az egyetlen közösségi helyiséget, az akkori ivót jelölték ki a gyülekezés központjául. Egy idő után ő maga is előszeretettel látogatta a kocsmát, hiszen ott pezsgőbb volt a hitélet, mint a kápolnában valaha. A pap halála pillanatáig meghatódva számolt be az egyházmegyének küldött leveleiben arról, hogy a pengezugi férfiak néhány ital elfogyasztása után milyen átszellemülve képesek magukba fordulni, és meghitt beszélgetéseket folytatni Istennel közvetlenül, mindenfajta közvetítő nélkül, még ha egy kicsit szabadszájúan is. Leveleiben azért kiemelten figyelt arra, hogy ne idézzon ezekből a magánjellegű beszélgetésekből, de mindig könnyes szemmel hallgatta az „*Úristen, de bebasztam!*” kezdetű vallomásokat és imádságokat. Olyankor mindig büszkén kihúzta magát, és csak annyit mondott.

– Fiaim, büszkék lehettek magatokra, hogy igyekeztek közel kerülni az Atyaúristenhez!

A realistább ivók azzal egészítették ki a megállapítást, hogy ha a Karcsi így folytatja, hamarosan személyesen is találkozhat vele, majd mindannyian boldogan felnevettek.

A következő lelki vezetőnek, Mihály atyának viszonylag rövid idő alatt leáldozott. Csaknem meglincselték, amikor azt kezdte pedzegetni, hogy a falu fejlettségének középkori jellegét tekintve vissza kellene vezetni a tizedet, amivel Istent, az ő képviselőjében pedig a helyben tevékenykedő Mihály atya munkáját finanszíroznák az itt élők. Állítólag a falubeliek vasvillákkal üldözték a falu határáig a papot, megígérve neki, hogy amennyiben utoléri, nem csak a vasvilla tizedét dugják fel a seggébe.

Őt követte Pál atya, aki elődjéhez képest hosszabb ideig maradt. Egy év után azonban rettentő magányosnak érezte magát, és jelezte az egyházmegyének, hogy mivel alig vannak istentiszteleten, és a gyerekeket sem keresztelek meg, ha a vezetőség azt akarja, hogy maradjon, küldjenek neki társaságot, különben odébbáll. A levél ügyes cselnek bizonyult, ugyanis hamarosan megérkezett a faluba a papnövendék, akit Pál atya személyesen kért maga mellé, és a rossz nyelvek szerint életük végéig bűnben, de boldogan éltek a szoba-konyhában.

A második világháború lényegében alig hagyott nyomot a falun, hiszen az ország nagy része azt sem tudta, hogy Pengezug egyáltalán létezik. Mikor az elhurcolások megkezdődtek, páran az éjszaka leple alatt átsurrantak a környező településekről, és itt rejtőztek el. Ennek köszönhetően azokban az években kissé megugrott a nem hivatalos népességszám, ám a világ még akkor sem vett tudomást a falu létezéséről. Egy idő után persze nyílt titok lett, hogy Pengezug biztonságos kis zugot jelent az országon belül, így hirtelen annyian akartak bejönni, hogy a helyiek kénytelenek voltak kitenni egy táblát a határba: „*Tele vagyunk!*” felirattal.

Az épületek már akkor olyan rossz állapotban voltak, hogy a közelben átvonuló katonai seregek azt hitték, a hely teljesen elhagyatott, az ingatlanok pedig lakatlanok. Pengezug lakói, bár nem szívlelték az idegeneket, belátók tudtak lenni azokkal, akik kirekesztettek lettek saját országukban, így egy nemhivatalos üzleti megállapodás értelmében segítettek a menekülőkön, cserébe azok segítettek nekik életben maradni. Megosztották egymással túlélési praktikáikat, növénytermesztési és építkezési szokásaikat, átvették egymástól a főzési technikákat – leginkább a „jót semmiből” elv mentén. Esténként többen összeültek, a bujkáló zsidók meséltek a vallásukról és a kóser konyháról, a cigányok a vándor életmód szépségeiről és a gyógyfüvekről szerzett tapasztalataikról, a homoszexuálisok pedig a szerelemről – többeknek

hitetlenkedéssel egybekötött derűtséget okozva. A politikai menekülteket a falusiak udvariasan megkérték, hogy ne meséljenek a politikáról, mert az nem elég szórakoztató.

Az évszázadok során a helyiek a település számos pontján alakítottak ki különböző búvóhelyeket, titkos rekeszeket és föld alatti üregeket, ahol, ha kellett, az összes falusi el tudott rejtőzni. Igencsak hasznosnak bizonyultak csoportosan elkövetett bűncselekményeknél, lopott dolgok elrejtésekor, menekülés esetén, de akkor is, ha valaki csak a felbőszült felesége elől akart egérutat nyerni. Mivel a háború alatt egy ideig sokkal többen voltak a faluban, mint általában, olykor jócskán össze kellett húzniuk magukat, ha a katonák elől menekültek, de még ilyenkor is testvériesen megosztottak a helyeken.

Egyetlenegyszer fordult elő, hogy egy kerekesszékekben ülő férfit kénytelenek voltak hátra hagyni. Mikor az őrszemek jelt adtak a csendőrök közeledtéről, az állandó és ideiglenes falusiak fejüket vesztve próbáltak bejutni a kisebb-nagyobb búvóhelyekre. Az egyik, korábban pszichiáterként praktizáló zsidó férfi, Weisz Manó egy gyermekkori betegség következtében egész életére kerekesszékekbe kényszerült, Pengezugba is úgy tolták át kollégái, hogy kocsiját átemelgették a felszántott földek göröngyein. Mivel a falu nem volt felkészülve egy ilyen járműre, a férfit megpróbálták ugyan berángatni a székkal együtt az egyik bunkerbe, ám annak csak az egyik kereke fért be, majd félig megdőlvé elakadt. Se előre, se hátra nem mozdult, miközben a csendőrök vészesen közeledtek.

– Menjetek és maradjatok csendben! – suttogta Manó, majd kigombolta ingét, félrebillentette fejét, csuklóját és ujjait befelé fordította, mintha görcs rántaná össze őket, gyorsan nadrágjába engedett egy kis vizeletet, nyálát pedig kifolyatta. Amikor a csendőrök a bunker közelébe értek, a férfi meg sem próbált elbújni: bárgyú mosollyal a képén integetett nekik, görcsös ujjait úgy lengette, mintha nem tudna úrrá lenni saját karja fölött.

– Nézzétek már azt a kriplit! – röhögtek a csendőrök, és megindultak felé. Amint közelebb értek, azonnal pisztolyt nyomtak Manó fejéhez. A csendőrök hallottak az Európá-szerte ismert parancsról, miszerint a gyógyíthatatlan betegeket állapotuk leggondosabb vizsgálata után „kegyes halálban kell részesíteni”. A legtöbben kifejezetten szerették ezt az utat választani, hogy ott helyben lepuffantják a nyomorékokat, ahol vannak, ugyanis mozgatni és szállítani sokkal nehezebb lett volna őket, mint a kegyes halál jegyében golyót repíteni a fejükbe.

Manó nem ijedt meg a homlokához nyomott hideg fémtől, szóra nyitotta száját, és bő nyállal, erősen artikulálva közölte.

– Hogy hívják a gyors zsidó papot? – Az egyik csendőr eltolta kollégája pisztolyát Manó fejétől.

– Várj, várj, ezt ki akarom találni! – törte a fejét erősen. Végül egyikük sem tudta megfejtetni a találós kérdést, úgyhogy felszólították Manót, hogy azonnal mondja meg a választ.

– Mihamarabbi – nyerített rángatózva Manó. A csendőrök hangos vihogásban törtek ki, de a pisztolyt azért visszanyomták a férfi fejéhez.

– Jól megtermett heftid van! Csak nem zsidó vagy? Hogy hívnak, vicces fiú?

A csendőr megforgatta a Manó homlokához támasztott pisztolyt, a fegyver csöve lyuk alakú nyomott hagyott a férfi bőrén.

– Manférd – Manó bő nyál kíséretében szűrte ki a nevet fogai közt. Az előző csendőr, aki kíváncsi volt a találós kérdésre, elismerően megdicsérte társainak a szépen csengő, germán nevet.

– Ma jó napom van, ez meg úgyis megdöglik itt egyedül, láthatjátok, elakadt a kereke. Na, te szerencsétlen gnóm – fordult Manóhoz – amennyiben mondasz még egy zsidó viccet, ami még az előzőnél is jobb, lehet róla szó, hogy békén hagyjunk. Így lehetőséged adódik később, egyedül megdögleni.

Manó összeszedte minden tudományát, hogy kellően retardálnak tettesse magát, és akadozva megszólalt.

– Apám, megházasodom, mondja a fiú otthon. Na végre, édes fiam! És kit veszel el?, kérdezi az apja. A Bélát!, mondja a fiú. Dehát az nem is zsidó név!

A csendőrök olyannyira értékelték Manó találékonyságát, amiért egy olyan viccet mesélt a kedvükért, ami egyszerre volt zsidózó és buzizó, hogy futni hagyták – persze nem szó szerint értve. Manónak szerencséire hosszú élet adatott meg. Egészen halála napjáig mesélte unokáinak és dédunokáinak, hogy az életét a pengezugiak és a zsidó viccek mentették meg.

A második világháború alatt tehát mindössze zsidók, cigányok, homoszexuálisok, munkakerülők és prostituáltak éltek a faluban – a helyiek az utóbbiakat részesítették a legbarátibb fogadtatásban, de katolikus papot egyet se láttak. Pengezug emiatt a 20. század teljes második felére hitélet, vallási előírások és erkölcsi hitvallás nélkül maradt: a gyerekek anyakönyvezetlenül, keresztelő nélkül cseperedtek, minden férj és feleség vadházasságban élt egymással. Az oktatást úgy oldották meg, hogy összeterezték a fiúkat, és hétfőn fűrni-faragni tanították őket, kedden pedig verekedni, a lányokat pedig hétfőn sütni-főzni, kedden varrni.

Vizler-Nyirádi Luca: Pengezug – Halni jár belé a lélek

Végül a '80-as évek elején valaki az egyházmegyétől végre újra előásta a Pengezugról tárolt korábbi feljegyzéseket, bizonygatta az egyházi vezetőknek a falu létezését, és javasolta egy új pap kiküldését „abba a Szodomába”. Ekkor költözött be a kápolna melletti lakásba Lukács János atya, aki ugyan katolikus pap volt, később mégis kiderült, hogy felesége és gyermeke van.